

Süleyman Bulut

101
Atasözü
101
Öykü

Resimleyen: Burcu Yılmaz

27. basım

CAN
COÇUK

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

Süleyman Bulut

101
Atasözü
101
Öykü

Resimleyen: Burcu Yılmaz

Bu kitabın ilk baskısı Tudem Yayınları tarafından Nisan 2011'de yapılmıştır.

Yayın Koordinatörü: İpek Şoran

Düzeltili: Esmâ Atavi

Son Okuma: Egem Atik

Kapak ve İç Tasarım: Gözde Bitir Tufan

Tasarım Uygulama: Recep Eren

1. Basım: 2015

27. Basım: 20.000 adet, Şubat 2024

ISBN 978-975-07-2470-1

© Can Sanat Yayınları A.Ş., 2015

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.

Yayıncı Sertifika No: 43514

Maslak Mh. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza No: 9/25 Sarıyer, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 • Faks: 252 72 33

cancocuk.com • cancocuk@cancocuk.com

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San. ve Dış Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 45099; Adres: Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk.

No:16 Acar San. Sit. Zeytinburnu, İstanbul

Bu kitabın sahibi:

.....

Süleyman Bulut

1954 yılında, Beyşehir Gölü kıyısında (Konya), Tolca Köyü'nde doğdum. Ben küçükken büyükler hep aynı soruyu sorardı: 'Büyüyünce ne olmak istiyorsun?' İlkokulda, 'Öğretmen olmak istiyorum,' derdim...

Ortaokuldayken, pilot! Lisede, tiyatro oyuncusu! İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde okurken anladım ki ben aslında harfleri seviyorum, başka şeyi değil! İstanbul Radyosu'na, özellikle çocuk programlarına radyo oyunları yazmaya başladım. İlk kitabım *Kar Tanesi*'ni de o yıllarda yazdım. Heyecan içinde Arkadaş Kitaplar'ı yöneten Erdal Öz'e gittim. Kendimi tanıtip dosyayı uzattım. Erdal Abi, 'On beş gün sonra gel,' dedi. Benim için on beş yıl kadar uzun süren on beş günün sonunda Erdal Abi'ye gittiğimde, 'Resimlemeye bile verdim,' demesin mi? Uçararak döndüm eve, yeni kitaplarımı yazmaya başladım...

Yazarın yayınevimizden çıkan diğer kitapları: 101 DEYİM 101 ÖYKÜ, 101 KISA HALK HİKÂYESİ, 101 NİNNİ, 101 TEKERLEME, 101 YANILTMACA, ARKADAŞIM NASREDDİN HOCA, ASLAN KRAL KORK, ATATÜRK HANGİ TAKIMI TUTUYORDU?, BİL BENİ BİLEYİM SENİ, BİLENLER BİLMEYENLERE ANLATSIN, BİNBİR GECE MASALLARI / GEMİCİ SİNDBAD, BÜYÜK ATATÜRK'TEN KÜÇÜK ÖYKÜLER 1, BÜYÜK ATATÜRK'TEN KÜÇÜK ÖYKÜLER 2, BÜYÜK ATATÜRK'TEN KÜÇÜK ÖYKÜLER 3, KAR TANESİ, KARDEŞLİK ÇEMBERİ / ÇOCUKLARIN HAKLARI VAR 1, ANNE BEN YAPABİLİRİM / ÇOCUKLARIN HAKLARI VAR 2, SİHİRLİ ÇAYDANLIK / ÇOCUKLARIN HAKLARI VAR 3, HEY KÜÇÜK! / ÇOCUKLARIN HAKLARI VAR 4, İNSAN OKUR / ÇOCUKLARIN HAKLARI VAR 5, KIZ İŞİ OĞLAN İŞİ, KOCAMAN KÜÇÜK DENİZ, MAVİŞ, MOR BENEKLİ, OKLU KİRPİ İLE KONAKLI KAPLUMBAĞA, ORMANDAKİ DEV, PALAVRACILAR KRALI, PENCEREDEKİ KUŞ, PULLARLA ATATÜRK: HAYATI VE MÜCADELESİ (1881-1938), SARITAY, SU KARDEŞLER, ŞİPŞAK BİLMECELER 1, ŞİPŞAK BİLMECELER 2, ŞİPŞAK BİLMECELER 3, TOPARLACIK NOKTA VE ARKADAŞLARI, UÇANKUŞ'TAN AL HABERİ, YEŞİL YÜREK, YILDIZLI ALFABE

101 Atasözü 101 Öykü

İçindekiler

- Önsöz 9
- Acele İşe Şeytan Karışır. 11
- Aç Ayı Oynamaz. 13
- Aç Doymam, Tok Acıkmam Sanır. 14
- Açın Uykusu Gelmez. 15
- Aç Yatarım, Dinç Yatarım. 17
- Ağaç, Yaprağıyla Gürler (Güzeldir). 20
- Ağaç Yaşken Eğilir. 22
- Ahlatın (Armut) İyisini, Dağda Aylar Yer. 24
- Akıl Akıldan Üstündür. 26
- Akılsız Başın Cezasını (Zahmetini)
Ayak Çeker. 29
- Akılsız Dostun Olacağına,
Akıllı Düşmanın Olsun. 31
- Akıl Olmayınca Ne Yapsın Sakal? 34
- Aldatan, Aldanır! 36
- Âlim Unutur, Kalem Unutmaz. 38
- Altın Yerde Paslanmaz,
Taş Yağmurda Islanmaz. 40

- Altın Yumurtlayan Tavuk Kesilmez. 41
Arayan Leyla'sını da Bulur Mevlasını da. 42
Aslan Yattığı Yerden Belli Olur. 44
Aşkın Gözü Kördür. 46
At Binenin, Kılıç Kuşananın. 48
Ata Arpa, Yiğide Pilav. 50
Ava Giden Avlanır. 52
Ayağını Yorganına Göre Uzat. 54
Ay Işığında Ceviz Silkilmez. 57
Az Olsun, Temiz Olsun. 59
Az Tamah, Çok Zarar Getirir. 61
Baba Oğluna Bağ Bağışlamış, Oğul Babaya
Bir Salkım Üzüm Vermemiş. 63
Bal Tutan Parmağını Yalar. 65
Bakarsan Bağ, Bakmazsan Dağ Olur. 66
Balık Baştan Kokar. 68
Başa Gelmeyince Bilinmez. 70
Bir Deli Kuyuya Bir Taş Atar,
Kırk Akıllı Çıkaramaz. 72
Bir Dirhem Bal İçin Bir Çeki Odun Yenmez. 75
Bir Mıh Bir Nal Kurtarır,
Bir Nal Bir At Kurtarır. 76
Biri Yer Biri Bakar, Kıyamet Ondan Kopar. 78
Birlikten Kuvvet Doğar. 79
Bir Sıçrarsın Çekirge, İki Sıçrarsın Çekirge,
Üçüncüde Ele Geçersin Çekirge. 81
Boş Başak Dik Durur. 84
Boş Torbayla At Tutulmaz. 85
Bugünün İşini Yarına Bırakma. 87
Cami Ne Kadar Büyük Olursa Olsun
İmam Bildiğini Okur. 89
Dağ Yürümezse Abdal Yürür. 90
Damdan Düşen, Damdan
Düşenin Halini Bilir. 92
Davulun Sesi Uzaktan Hoş Gelir. 93

- Debbağ Sevdiği Deriyi Yerden Yere Çarpar. 94
Denize Düşen Yılana Sarılır. 96
Deve Bir Akçe, Götür Oğlum...
Deve On Akçe, Getir Oğlum! 97
El, Elin Eşeğini Türkü Söyleyerek Arar. 100
En İyi Arkadaş Kitaptır. 101
El mi Yaman, Bey mi Yaman? 103
Etten Evvel Çömleğe Düşme. 105
Görünüşe Aldanma. 107
Gülme Komşuna, Gelir Başına. 109
Gün Doğmadan Neler Doğar. 110
Havlamasını Bilmeyen Köpek,
Sürüye Kurt Getirir. 112
Haydan Gelen, Huya Gider. 114
İnsanoğlu Çiğ Süt Emmiş. 116
İt Sürü, Para Kazan. 118
İyilik Eden, İyilik Bulur. 119
İyilik Et Denize At, Balık Bilmezse Hâlik Bilir. 121
İyilik Unutulmaz, Kemlik Yutulmaz. 122
Kara Gün, Kararıp Kalmaz. 124
Karga, Kekliği Taklit Edeyim Derken
Kendi Yürüyüşünü Şaşırmış. 126
Kartala Bir Ok Değmiş,
Yine Kendi Teleğinden! 128
Kazan Taşınca Kepçeye Paha Olmaz. 129
Kedi Uzanamadığı Ciğere, Pis Dermiş. 131
Kendi Düşen Ağlamaz. 133
Kılavuzu Karga Olanın Burnu
Boktan Kurtulmaz. 135
Kısmet Gökten Zembille İnmez. 137
Kurt Kocayınca Köpeğin Maskarası Olur. 138
Kurda, Kuzu Emanet Edilmez. 140
Lafla Peynir Gemisi Yürümez. 142
Lafla Pilav Pişerse, Dağ Kadar Yağı Benden. 144
Minareyi Çalan, Kılıfını Hazırlar. 145

- Misafir Umduğunu Değil Bulduğunu Yer. 147
Mühür Kimde ise Süleyman Odur. 149
Ne Oldum Dememeli, Ne Olacağım Demeli. 151
Ne Verirsen Elinle, O Gider Seninle. 152
Öfkeyle Kalkan, Zararla Oturur. 154
Önce İğneyi Kendine Batır,
Sonra Çuvaldızı Ele. 156
Parayı Veren Düdüğü Çalar. 158
Parayı Zaptetmek, Deliyi
Zaptetmekten Zordur. 159
Sakla Samanı, Gelir Zamanı. 161
Serçeden Korkan Darı Ekmez. 163
Son Gülen, İyi Güler. 165
Son Pişmanlık Fayda Etmez. 167
Söyleyenden Dinleyen Arif Gerek. 169
Söz Gümüşse Sukut Altındır. 171
Sürüden Ayrılanı Kurt Kapar. 172
Tereciye Tere Satılmaz. 174
Tez Yükselen, Tez Düşer. 176
Tilkinin Dönüp Gelebileceği Yer
Kürkçü Dükkânıdır. 177
Tilki, Tilkiliğini Bildirinceye Kadar
Post Elden Gider. 179
Üzümünü Ye, Bağını Sorma. 181
Vermeyince Mabud, Neylesin Sultan Mahmut. 183
Yalancının Evi Yanmış, Kimse İnanmamış. 186
Yalancının Mumu, Yatsıya Kadar Yanar. 188
Yanlış Hesap, Bağdat'tan Döner. 190
Yemeyenin Malını Yerler. 192
Yerin Kulağı Var. 193
Zorla Güzellik Olmaz. 196

Önsöz

Atasözleri, halkın özlü sözleridir.

Yüzyıllar boyunca yaşanan ve düşünölenlerden, inanış ve geleneklerden süzölüp gelir; belli bir söz kalıbıyla söylenir ya da yazılır.

Her atasözü bir dersi, bir hükmü, bir yargıyı ifade eder. Güzel buluşlar, derin felsefeler, parlak nükteler, ince alaylar, sert taşlamalar içerir.

Her atasözünün mutlaka bir ilk söyleyeni vardır ve mutlaka bir olay üzerine söylenmiştir. Zamanla söyleyen kişinin kim olduğu unutulup gitmiştir ama sözün kendisi, üzerinde eklemeler, çıkartmalar yapılarak, değişe dönüşe bugüne kadar gelmiştir. Ama bugün onları kullanırken, sözcük ya da ifade değişikliği yapmak doğru değildir. Nasılsa, öyle kullanılmalıdır.

Bu çalışmamızda, pek çok atasözümüzün nereden ve hangi olaydan kaynaklandığını, nasıl ortaya çıktığını, ne anlama geldiğini anlatan öyküler bulacaksınız...

Birbirinden anlamlı, birbirinden eğlenceli ve birbirinden ilginç 101 atasözünün öyküsü!

Acele İşe Şeytan Karışır.

- *Aceleyle, telaşla yapılan iş, eksik olur, bozuk olur. Amaçlanan sonuca ulaşamaz.*
- *Yeterli zamanı ayırmamak, sabırsızlık göstermek, istenmeyen sonuçlara yol açar.*

Bir zamanlar, Şam'da yaşayan beylerden birinin güzel sesli bir kölesi varmış.

Bey ne zaman alışverişe gönderse köle, gittiği yerden mutlaka geç dönermiş. Onun güzel sesine bayılan çarşı esnafı, köleyi, koldan bacağından tutar; zorla şarkı, türkü okutturur, geç kalmasına yol açarlarmış.

Yine bir gün Bey, bir testi alması için kölesini çarşıya göndermiş. Köle çarşıya giderken yolda bir kervanla karşılaşmış. Kervandakiler onu tanıyınca hemen durdurup:

“Biz Mısır'a gidiyoruz, sen de bizimle gel. Sen bize şarkılar söylersin, biz de senin her ihtiyacını karşılarız. Hem gezer hem eğleniriz,” demişler.

Köle, ne kadar, “Olmaz, benim işim var,” dese de kervandakiler köleyi zorla yanlarına alıp yollarına devam etmişler.

Mısır'da bir yıl kadar kaldıktan sonra Şam'a geri dönmüşler.

Şam'a döner dönmez kölenin aklına sahibinin ismarladığı testi gelmiş. Hemen bir testi alıp koşa koşa eve giderken ayağı kayıp düşmesin mi? Testi kırılmış.

Yerde kırk parça bölünmüş testiye bakan köle, ağlamaklı bir halde:

“Yaa, acele edersen işte böyle olur,” diye mırıldanmış, “*acele işe şeytan karışır!*”

Aç Ayı Oynamaz.

- *Birisinden bir iş bekliyorsanız ihtiyaçlarınızı da karşılamamız gerekir.*
- *Her işin temel ihtiyaçları karşılanmadan, o iş yapılamaz.*

Bir oduncu, ormanda odun toplarken annesini kaybetmiş bir ayı yavrusu görür. Açlık ve susuzluktan bitkin düşmüş yavruyu heybesine atıp evine götürür. Suyunu verir, karnını doyurur.

Kendine gelen yavru zamanla büyür. Gücü artar, pençeleri sertleşir. Elinde olmadan sağa sola zarar vermeye başlar.

Onunla daha fazla baş edemeyeceğini anlayan oduncu, genç ayıyı bir zincirle bağlayıp satmak için pazara götürür.

Bir alıcı ilgilenir ayıyla. Çevresinde dolaşarak inceledikten sonra:

“Oynar mı bu?” diye sorar.

Genç ayıyı elden çıkarmaya kararlı olan oduncu:

“Oynar, oynar,” diye karşılık verir.

Bunun üzerine adam, “Oynasın da bir görelim,” demesin mi?

Oduncu bir an ne diyeceğini bilemez. Biraz yutkunup kafasını kaşıdıktan sonra:

“Oynar, oynar ama,” der, “önce karnını doyurman lazım, aç ayı oynamaz!”

Aç Doymam, Tok Acıkmam Sanır.

- *Aç, hiç doymayacakmış gibi saldırır yemeğe. Toksa önüne dünyanın en lezzetli yemekleri bile konsa fazla yemek istemez, ilgisiz kalır.*

Eski zamanın birinde, bir ağa, adamlarından birine çok kızar. Giysilerini çıkarttırıp bir dişe bağlar onu. Üstüne de pekmez döktürüp: “Bir gün böyle bekleyecek, kimse dokunmayın,” diyip gider.

Arı ve sinekler, pekmezi fark eder fark etmez hücum ederler adamın üstüne. Vücudunda gezinmeye, vızır vızır konup kalkmaya başlarlar.

Oradan geçen bir avcı görür adamı. Yardım etmeye koşar hemen. Eliyle arı ve sinekleri kovalamaya, uzaklaştırmaya çalışır önce.

“Sakın yapmaaa!” diye bağırır pekmeze bulanmış adam, hiç hoşlanmaz bundan.

“Kovalama onları!”

Avcı şaşırıp öyle bakakalınca pekmeze bulanmış adam hemen şu açıklamayı yapar:

“Bu sineklerle arılar üzerimdeki pekmezi yiyip biraz doydular. İlk baştaki kadar rahatsızlık vermiyorlar şimdi. Bunları kovarsan yerine yenileri gelir. Yeni gelen açlar, doymak için daha çok dolaşırlar vücudumda, daha çok rahatsızlık verirler. Çünkü *aç doymam, tok acıkmam sanır.*”

Açın Uykusu Gelmez.

- *Açlığı uyku bile bastırmaz.*
- *Aça dokuz yorgan örtmüşler yine uyuyamamış.*

Hoca bir gün, geç vakitte, bir eve misafir olur.

Ev sahipleri akşam yemeklerini çoktan yedikleri için Hoca'ya sofrayı kurmak akıllarına gelmez.

Hoca da kibar adam, "Karnım aç," diyemez. Sabah doyururlar karnımı nasıl olsa, diye düşünür.

Kahveler, şerbetler içildikten sonra yoldan geldi, yorgundur diye Hoca'yı götürüp odasına yatırır.

Yatak rahat, yorgan sıcak, Hoca yorgun ama karnının gurultusu yok mu? Bir türlü uyutmaz Hoca'yı.

Sağa döner olmaz, sola döner olmaz. Kalıp dolanmaya başlar odanın içinde.

Gürültüye uyanan ev sahibi, koşup gelir telaşla:

"Hayırdır Hocam, bir şey mi oldu, nedir sizi uyutmayan?"

Karnının gurultusunu bastırmaya çalışan Hoca, kibarlığı yine elden bırakmadan der ki:

"Benim için mükemmel bir yatak hazırlamışsınız, sağ olun ama ben yoksul adamım,

böyle yataklara alışık değilim, onun için uyku tutmadı. Siz bana şöyle büyükçe bir pide ihsan edin, ben onun yarısını yorgan, yarısını yastık yapar, mışıl mışıl uyurum...”

Ev sahibi hemen anlar Hoca'nın ne istendiğini. Bir sofrayı kurdu-
rup buyur eder Hoca'yı.

Aç Yatarım, Dinç Yatarım.

- *Her şeyin ve her işin başı dinç ve sağlıklı kalmaktır. Bunun için gerekirse aç bile yatılır.*

İki fare arkadaş olmuşlar:

Şehir faresi biri, tarlafaresi diğeri.

Şehir faresi, tarlafaresini yemeğe davet etmiş bir gün.

O güne kadar evinin bulunduğu tarlanın dışına hiç çıkmamış olan tarlafaresi duraklamış önce. Nasıl olur, diye düşünmüş. Çok ısrar edince şehir faresi, onu kırmamak için kabul etmiş önerisini.

Davet günü gelince yoldan geçen bir kamyonetin arkasına atlayıp tutmuş şehrin yolunu. Adresteki evi bulup çalmış arkadaşının kapısını.

Onu karşısında görünce çok sevinmiş şehir faresi:

“Hoş geldin,” demiş. “Şimdi sen uzun yoldan geldin, acıkmışsındır. Sofra hazır, hemen oturalım istersen.”

Sofraya geçtiklerinde gördüklerine inanamamış tarlafaresi: Sofra çeşit çeşit peynirlerle, ekmelekle ceviz, fındık, leblebilerle doluymuş...

Her şey o kadar iştah açıcıymış ki dayanamayıp hemen peynir tabağına uzanmış tar-

lafaresi. Bir dilim peyniri tam ağzına atacak, birden şehir faresinin çığlığıyla durmuş:

“Eyvah!”

“Ne oldu?” diye sormuş tarlafaresi.

“Bir tıkırtı duydum, bu mutlaka kara kedidir!”

Kulak kabartıp beklemişler... Kedinin ayak sesleri, uzaklaşmış, yavaş yavaş.

Ortalık sessizleşince tarlafaresi, yeniden uzanmış peynire. Bir parça kopartıp ağzına atacak tam, yine bir çığlık, ev sahibi şehir faresinden:

“Eyvah!”

“Yine ne oldu?” diye sormuş tarlafaresi, çekinerek.

“Dinle bak. Duyuyor musun?”

“Evet... Bir hırlama sesine benziyor.”

“Kesin azman köpek... Aman kıpırdama!”

Soluklarını tutup beklemişler yine... Hırlama sesi uzaklaşmış yavaş yavaş... Ondan sonra bakışlarını yeniden sofraya döndürmüşler.

Kopardığı peynir parçasını bir an önce ağzına atmaya hazırlanan tarlafaresi, bu kez arkasından gelen bir gürültüyle sıçramış yerinden:

“Bu da ne?” diye sormuş korkuyla.

Fısıldayarak cevap vermiş şehir faresi:

“Ev sahibi! Yine kapan kuruyor, aman dikkatli olalım.”

Dikkatli olmuşlar. Sessizce bekleyerek...

Gürültü kesilince kopardığı peynir dilimini sofraya bırakan tarlafaresinin aceleyle sofradan kalktığı görülmüş.

“Ne oldu?” diye sormuş şehir faresi. “Bir şey yemeden, niye kalktın sofradan?”

“Ben gideyim artık,” demiş tarlafaresi, “yolum uzun biliyorsun!”

Çıkarken tam:

“Sen de bir gün bana yemeğe gel!” demiş, evine davet etmiş şehir faresini.

Birkaç gün sonra bu kez şehir faresi düşmüş yollara... Varmış, tarlafaresinin evine. Konuşunu sevinçle karşılamış tarlafaresi, hemen sofraya oturtmuş onu.

Azıcık buğdayla, birkaç meşe palamutu...

Sofranın bundan ibaret olduğunu gören şehir faresi,

“Sen karnını bu kadarlık şeyle mi doyuruyorsun?” diye sormuş şaşkınlık içinde.

“Evet,” demiş tarlafaresi, kuyruğunu dik tutarak.

Onun bu haline çok acımış şehir faresi:

“Ah, be arkadaşım,” demiş, “görüyorum ki bu tarlada kıtlık, yoksulluk var.”

Eklemiş hemen:

“Gel benim yanıma yerleş... Gördün işte, benim soframda yok, yok!”

Şehir faresinin bu davetine acı acı gülmüş tarlafaresi:

“Aman arkadaşım,” demiş, “senin evin sofrasında yiyecek bol ama düşman da bol! Kedi mi ararsın, köpek mi? Ya o, kapan kuran ev sahibi? İnsan ne yediğini bilemiyor. Benim bu tarlada rahatım yerinde, huzurumu bozmaya da hiç niyetim yok... Karnım aç *yatarım, dinç yatarım.*”

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

101 Atasözü 101 Öykü

101 ATASÖZÜ
ÖYKÜSÜNÜ BULDU!
Atasözleri nasıl ortaya
çıkmişti, merak ettiniz mi hiç?
Biliyoruz ki her atasözü, mutlaka
bir olay sırasında, olayın
kahramanlarından biri
tarafından kullanıldı. Bugünkü
değişmez, değiştirilemez
hallerini ise yıllar içinde,
kullanıla kullanıla aldı.

Yazarımız Süleyman Bulut,
atasözlerinin ortaya çıkmasını
sağlayan olayları araştırdı, derledi,
topladı ve çocuklar için
yeniden kaleme aldı. 101
atasözünün birbirinden
eğlenceli ve birbirinden ilginç
101 öyküsü, bu kitapta!

ISBN 978-975-07-2470-1

9 789750 724701